

IOANA POSTELNICU ȘI CONDIȚIA SCRISULUI EI. *BEZNA*

Adriana Ecaterina ACHIMESCU

Facultatea de Litere, Universitatea din București, orașul București, Romania

Autorul corespondent: Adriana Ecaterina ACHIMESCU, e-mail ady_munteanu1990@yahoo.com

Coordonator științific: Elena Zaharia Filipaș, prof.univ.dr. Facultatea de Litere, Universitatea din București

Rezumat. *Prezentul articol își propune să ofere o viziune asupra modalității de construcție a operei scriitoarei Ioana Postelnicu, prin oferirea unei perspective proprii asupra celui de-al doilea său roman, Bezna, dar și asupra conceptului de literatură feminină, raportându-ne strict la scrierile sburătoriste. În acest context, vom realiza o scurtă trecere în revistă a debutului autoarei pe scena literară, care are loc odată cu intrarea la cenaclul Sburătorul. Afirmarea femeii ca scriitor, în egală măsură cu aceea a afirmării de sine, are loc în perioada interbelică, atunci când mentorul decide să-și ofere sprijinul artistelor debutante. Sub egida lui E. Lovinescu, autoarea scrie romanul Bezna, distins cu premiul Societății Scriitorilor.*

Cuvinte cheie: *literatură feminină, cenaclul „Sburătorul”, inovație, critica literară masculină, romanul „Bezna”*

Introducere

Ioana Postelnicu a reușit să contureze, în egală măsură, personajele feminine și cele masculine. Universul său ficțional poate fi complet numai realizând introspecția ambelor părți, atitudine stilistică devenită marca scriiturii sale. În această lumină, trebuie remarcat faptul că romanele vor urma ideile și conceptele pe care mentorul de la *Sburătorul* le admira. Toate aceste rațiuni și motive pot fi considerate fundamentul operei scriitoarei, al romanului ei psihologic.

Începuturi. Cercul de la *Sburătorul*

Intrarea Ioanei Postelnicu în cadrul cenaclului *Sburătorul* are loc la inițiativa sa, aceasta ducându-se la biroul lui E. Lovinescu pentru a-i citi începutul romanului său, fiind primul său contact cu o personalitate literară. În ciuda faptului că mentorul se va arăta sceptic în privința talentului ei, autoarea reușește să-i demonstreze contrariul, romanul *Bogdana*, prima sa operă, având parte de cronici literare favorabile.

Aceasta impresionează critica masculină la apariția primului său roman de analiză, *Bogdana*, și câștigă admirația mentorului și a sburătoriştilor, toate că scriitoarea nu a mai avut parte de o colaborare anterioară, îngrădită fiind de căsnicia cu inginerul Felix Pop: „La cinci mă trezii (...) în birou cu o tânără doamnă, frumoasă, cu linia zveltă a lujerului trupului, cu păr ruginiu. (...) Fără emoție, îmi citi apoi bine, inteligent, vreo treizeci de pagini ale începutului unui roman: notații precise, ferme, fără sentimentalism; viziunea Bucureștilor de la înălțimea unei terase suspendate; (...) pregnantă materializare a unor stări de conștiință produse de o bucată de muzică; într-un cuvânt, siguranța unui scriitor de talent” [1].

Asemănările cu celelalte sburătoriste

Pe numele său adevărat Eugenia Banu, Ioana Postelnicu se va integra în ambianța de la *Sburătorul* cu ușurință, cu toate că era cu o generație mai tânără decât Hortensia Papadat-Bengescu, considerată autoarea de seamă a cercului, așa cum au declarat în nenumărate rânduri membrii sburătorişti, în frunte cu mentorul lor. Chiar dacă Hortensia Papadat-Bengescu va colabora îndeosebi cu scriitorii-bărbați, așezându-se lângă aceștia la ședințele cercului, autoarea va deveni un model pentru Ioana Postelnicu, care va scrie proză de analiză psihologică, asemenea ei, detașându-se de subiectivitate și confesiune.

Alături de Sorana Guruian și Lucia Demetrius, Ioana Postelnicu face parte din generația de scriitoare analiste, apărută în jurul anului 1935, evidențiindu-se față de celelalte autoare din epocă prin încercarea, reușită într-o măsură, de a se elibera de condiția ei. Sfatul lui Lovinescu, provocat de

lectura *Bogdanei*, creație anterioară, a fost, se pare, deja asimilat în romanul său: „Lovinescu nu uită să-i recomande femeii-scriitor « să se elibereze de condiția sexului ei, ce ar condamna-o altfel perpetuu la lirism și confesiune” [2].

Romanul unei note distincte - BEZNA

Prin numeroasele accente de meditație psihologică, dar mai ales socială, romanul ilustrează o societate modernă în dezechilibru, surprinsă pe un fond surprinzător de realist. Opera, în totalitatea sa, reprezintă o fină analiză a sufletului feminin, prin descriererea luxuriantă a apropiierilor sexuale relevate în paginile sale, prin sexualitate scriitoarea neîncercând altceva decât să pătrundă în analiza psihologică a personajelor.

Apelând la formula naratorului obiectiv, autoarea renunță la lirism în favoarea narațiunii, dacă ținem cont de asemănarea dintre anumite date psihologice ale personajelor feminine din *Bezna* și complexul claustrării identificat în mărturisirile autoarei înseși: „«Se trădează» este cuvântul potrivit, pentru că scriitoarea își va recunoaște rareori frustrările acumulate în copilărie și adolescență, vârste consumate într-un climat familial patriarhal, rigorist” [3].

Ațiunea romanului este, de asemenea, un alt factor distinctiv, căci perspectiva narativă nu cade asupra unui singur personaj, ci ilustrează un tablou de tipologii distincte, fiecare reprezentând un caz particular aberant, conturat suficient cât să trezească interes, să șocheze, să ridice întrebări, să problematizeze. Abateri de la normalitatea existenței, a vieții cotidiene, personajele cu o constituție oarecum realistă sunt îmbrăcate în această haină stranie patologicului, manieră împrumutată, desigur, de la autoarea *Ciclului Hallipilor*, Hortensia Papadat-Bengescu.

Pe de altă parte, personajele sunt surprinse în universul lor fizic și interior, aflat la granița cu absurdul, din mijlocul Bucureștiului. Eroinele sunt citadine în esență, însă sunt claustrate în propria casă cu miros de mușgai, cu perdele groase. Ele, cu excepția Martei, care în final se decide să rupă barierele impuse de rigiditatea anostă a casei, nu întrețin un contact direct cu realitatea din jur, ci mai degrabă, se complac într-o enclavă a staticului, a zilei fără orizont. Nemțoaica Ema, un soi de domnișoară bătrână apusă și ferecată în lanțurile propriilor frustrări se impune autoritar în fața întregii case, tocmai pentru a suplini această lipsă de consistență a ei, a rolului de femeie pe care mai degrabă, nu-l deține. Femeinitatea Emei lipsește, erodându-se treptat în ea conștiința unei femei care nu s-a putut adapta vieții.

Concluzii

O importantă idee ce se degajă din cuprinsul acestui articol este faptul că personajele romanului *Bezna* nu reușesc să se detașeze de condiția lor și vor duce o existență fără consistență, fiind expresia unei negări a prezentului real, concretizat în lumea de dincolo de porți, manifestarea unei baricadări în propriul turn. Ema, cu precădere, este exemplul cel mai potrivit, dar nici Marta, nici Clody, nici Bunica, nici chiar personajul episodic, Elena Străjeru, nu se subtrag acestei constatări. Fiecare personaj, la nivelul lui, ascunde o teamă, o incapacitate din care nu se poate dezrobi.

Bezna este o dramă reală, *moartea* manifestându-se simbolic aproape la orice nivel: moartea simțurilor, a aspirațiilor, a voinței, în definitiv, a vieții, a aproape tuturor personajelor feminine prezente în carte.

Putem conchide că Ioana Postelnicu nu este o scriitoare ce se apleacă în romanul său asupra condiției femeii, ci se eliberează de aceasta, prin faptul că realizează o operă introspectivă, o atentă analiză ce ilustrează viața urbană, surprinzând particularitățile unor personaje care nu reușesc să facă față limitelor impuse de normele societății în care trăiesc.

Bibliografie:

1. LOVINESCU, E., *Siluate feminine în Aqua forte*, Editura Contemporană, București, 1941 apud BURȚA-CERNAT, B., *Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, Editura Cartea Românească, București, 2011, p.287
2. ZAHARIA-FILIPAȘ, E., *Studii de literatură feminină*, Editura Paideia, București, 2004, p.19
3. BURȚA-CERNAT, B., *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică*, Editura Cartea Românească, București, 2011, p.283